

Iz borb proti kapitalizmu

Narodi Jugoslavije so za svetovni mir

V soboto, 19. t. m. je bilo v Washingtonu objavljeno besedilo atlantskega pakta, ki je naperjen proti Sovjetski zvezi in državam ljudske demokracije. Ameriški imperializem se trudi z vsemi sredstvi, da bi z nasiljem vzpostavil svoje gospodstvo nad svetom. Politični predstavniki delavskega razreda so razkrinkali pred vsem svetom napadalnost tega pakta, zato so ga obsodile množične demokratične organizacije miroljubnih držav.

Letos v mesecu aprilu se bodo sestali na svetovnem kongresu predstavniki pristaev miru. Pobudo za ta kongres sta dala Mednarodni komite za zvezo med kulturnimi delavci v borbi za mir in Mednarodna demokratična federacija žena.

Kulturni delavci Jugoslavije in vse družbene organizacije Jugoslavije so se odločno pridružile tej pobudi in bodo storile vse, da bodo priprave za ta kongres čim širše in čimbolj vsestranske.

Narodi Jugoslavije so prepričani, da so sile miru danes v svetu tako velike, da morejo onemogočiti izzivanje nove vojne in razbiti vse poskuse sovražnikov miru. Mir si želi vsi narodi sveta. Medsebojna povezava in budnost sil miru po vsem svetu bo tvorila krepko zaslombo za miroljubno sodelovanje med narodi.

Italija in atlantski pakt

V vseh krajih Italije so delavci prenehali delati. Ponekod so razglasili ur-

ne, celodnevne in tudi splošne stavke v znak protesta proti sklepu reakcionarne parlamentarne večine o pristopu Italije k napadalnemu atlantskemu paktu.

Med razpravljanjem parlamenta o vključitvi v pakt so na trgih Rima ti-soči policistov v bojni opremi napadali demonstrante. »Dol z atlantskim paktom — hočemo mir!« je bilo njihovo geslo.

Po nepopolnih podatkih je bilo ob spopadu s policijo na trgih Colona in San Silvestro kakor tudi na bližnjih ulicah ranjenih nad 40 ljudi.

Napredni italijanski listi obojeajo vladno večino v parlamentu, ki je kapitulirala pred ameriškim imperializmom ter Vatikanom in se odločila za fašistično politiko.

Bojkot industrijskega blaga v Franciji

Od 20. marca t. l. dalje izvajajo sindikati francoskih kmetijskih delavcev popoln bojkot industrijskega blaga v znak protesta proti poplavljanju francoskih tržišč s tujimi kmetijskimi proizvodi, kar ima za posledico naglo padanje cen domačih kmetijskih proizvodov. Bojkot bo trajal do 30. marca t. l.

Tekom meseca aprila t. l. bodo kmetijski delavci v isti namen kupovali samo najnujnejše industrijske predmete.

Ta ukrep se izvaja na podlagi soglasno sprejete resolucije Zveze sindikatov francoskih delavcev.

KMETIJSTVO

Borci VP 57649-č se zanimajo za razvoj kmetijstva domačih vasi

Mladinci-borci VP 57649-č Zrenjanin — Banat pozdravljajo mladino ptujskega okraja. Med njimi je tudi borec Sacer A. iz Placarovec.

V svojem pozdravnem dopisu poziva mladino iz ptujskega okraja, naj pomaga z borbenim in vzglednim delom pri moderniziranju kmetijstva in pri prečiščevanju naših delovnih kmetov, da je združena zemlja, združeno orodje in združena delovna sila edina možna pot kmetovalcev za povečanje in pospešitev kmetijske proizvodnje in za doseg življenja, v katerem naši kmetje ne bodo več zgarani starčki, temveč zdravi, zavedni in krepki moške, ki si bodo želeli v življenju pomagati z mehanično silo, ne pa samo z močjo svojih mišic in s par glavami živine.

Pozivajo mladince, naj sodelujejo pri organiziranju in delu zadržnih ekono-mij ter kmetijsko obdelovalnih zadrž in s svojim delom razbijajo predsodke o zadržnem delu in življenju, ki so jih kmetje pridobili s sistematično antisocialistično propagando v času pred osvoboditvijo in tudi pozneje.

Kranj

Tovarna »Iskra« je v Kranju razstavila svoje izdelke, med katerimi je vzbujal največjo pozornost novi kinoprojektor, ki ga še izpopolnjujejo. Orodjarna je razstavila precizna dela rezkarjev in merilnih naprav. Razstavljen je bila tudi nova avtomatska telefonska centrala z učinkom do 5 km oddaljenosti, kakršne bodo izdelovali kot serijske izdelke. Izdelujejo tudi čitne dele avtodinam, ki smo jih morali preje uvažati.

Na razstavi je bila prikazana visoka kvaliteta artiklov, s katerimi so dobila naša industrija novi material za izpolnjevanje planskih nalog.

M. ILJIN

DESETISOČLETNA VOJNA

TRETTJA POVEST.

V šoli so nam pri pouku zgodovine mnogo pripovedovali o sedemletni, tridesetletni in stoletni vojni. Skoraj nič pa nismo slišali o desetisočletni vojni.

Nič manj kot desetisoč let se vojskuje ljudje s pustino.

Leta 1904. je neka ameriška arheološka ekspedicija kopala v Srednji Aziji blizu Ashabada.

Pod plastmi peska in rečnih naplavin je našla ostanke starodavnih namakalnih naprav.

Učenjaki so dognali, da so te naprave stare okrog sto let.

Ljudje so se torej že davno začeli boriti s pustino, da bi ji iztrgali košček za košček zemlje.

Tisti ljudje niso imeli niti dobrih lopat, a so vendar spreminjali prirodo svoje dežele in ustvarjali oaze v pustini. Boj s pustino ni nikdar prenehal. Bil ee je tudi v Egiptu, v Indiji, na Kitajskem in v Mezopotamiji.

Ponekod so zgradili ljudje velike pastir iz nasipov in ob povodnih lovili vanje rečno vodo. Druge so zgradili rečno strugo in odvajali vodo na polja po nešteti širokih in ozkih rokah — kanalih.

Kjer to ni bilo mogoče, kjer voda ni tekla po zemlji, ampak pod njo, tam so ljudje prodirali v globino. Kopali so v predgorjih vrste vodnjakov — jaskov, dolbi podzemeljske kanale, »kjarize«, po katerih je tekla voda s predgorij v doline na polja.

Na ravnini so morali dvigati vodo iz vodnjakov z glasnimi vrči. Velblod ali osel je vrtil kolo pri vodnjaku in vrč

za vrčem je zlivl vodo v žleb, po katerem je tekla voda v »arike« — namakalne jarke med polji.

In vse te naprave so ustvarili ljudje skoraj z golimi rokami. V podzemeljskih hodnikih se je zemlja rušila in zasipala kopače; namakalni jarki na poljih so se zasipali in polnili z blatom; vsaka povodenj je odnašala nasipe in jezove — a vselej so se ljudje znova lotili dela kakor mravlje.

Dvajset hrbtov, štirideset rok in štirideset nog je bilo treba, da so prenesli težko bruno, deblo visokega drevesa. Roke, noge in hrbti so bili poceni. Na ukaz faraonov, kalifov, šahov in emirjev so zganjali vkup ljudi z vseh strani. Vojna s pustino je bila za vladarje prav tako osvajalna vojna kakor vojna s sosedi. Smoter je bil isti: razširiti si posest.

Iz krajev, ki so bili na novo pridobljeni z namakanjem, so odhajale čez pustino karavane in prinašale vladarskim dvorom datjave in davke — žito, tkanine in redke sadeže.

Zgodovinarji poročajo, da so nosile karavane ob bregov Amu-Darje, iz Hive v Bagdad, v prestolnico kalifov, melone. Vsako melono so hranili v svinčeni posodi, obloženi z ledom. Pot je vodila čez pustino Kara-Kum in je trajala tri mesece.

Delo sužnjelj je ustvarilo na vzhodu velika namakalna omrežja. Mnoga omrežja so se ohranila prav do današnjih dni.

V Zgornjem Egiptu še zdaj ponekod namakajo polja po kanalih in bazenih, ki so jih bili izkopali sužnji za časa fa-

INDUSTRIJA

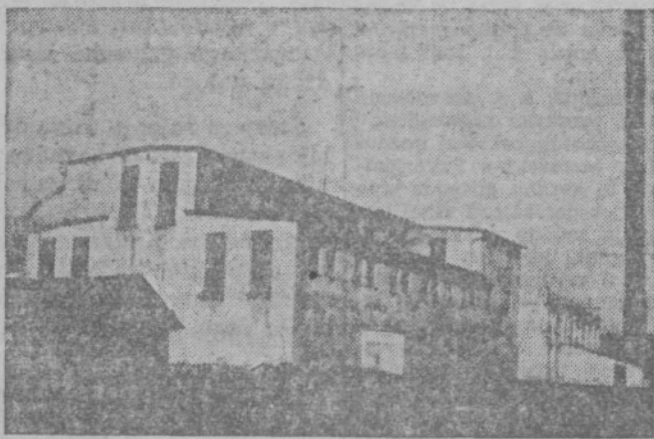
Tovarna strojil v Majšperku že izpolnjuje plan II. tromesečja

Plan I. tromesečja je izpolnjen predčasno.

Delovni kolektiv Tovarne strojil v Majšperku si je priboril čast čuvanja prehodne zastavice vlade LR Slovenije, ki mu jo je 6. marca t. l. skupno s 40.000 din nagrade izročil na svečanem sindikalnem sestanku minister za gozdarstvo in lesno industrijo tov. Tone Fajfar.

Za I. tromesečje je bil plan produkcije izpolnjen 22 dni pred rokom. Usnjena industrija je dobila s tem več kostonjevega, hrastovega in smrekovega tanlina v pomoč za dvig izdelave usnja, ljudstvo pa bo dobilo več čevljev in drugih kožnih izdelkov.

dolgo vzdržati kot najemnik zapuščine pobeglih. Poznejši lastniki so se hitro menjavali. Wolf, Lesnavski, grajščak iz Krapinskih toplic Franc Otenfels, jud Habenicht, baron Guittom de St. Quentin, firma Gerhardus in drug, češki industrijalec Franc Novak in njegov kompanjon Kubricht ter pomočniki slednjih, nemški strokovnjaki in uradniki ing. Schuster, Grill, Nerat in nemškutarji Schaperl Adolf, Zeichen Franc in drugi so bili tuji, ki niso slučajno zašli v Majšperk. Izkoriščali so premoženje in z njim delovno silo, gostoljubnost pa so vračali z izdajanjem vsega, kar je

Tovarna tanina v Majšperku

Priznanje za požrtvevalno delo in za veliki doprinos v proizvodnji tanina so delavci in nameščenci tovarne sprejeli kot potrditev resnice, da so dobri čuvarji občeljske imovine v Majšperku, da znajo proizvodno kapaciteto pospešiti in dvigniti, da se zavedajo, da so stroji in izdelki te tovarne velika pomoč našemu ljudstvu v borbi za dvig iz pomanjkanja, okolici Majšperka pa še posebej v borbi proti revščini in zaostalosti.

Med najmarljivejše delavce je bilo razdeljeno 20.000 din nagrad. Vsi, ki so jih prejeli, so veseli navezanosti na delo v tovarni. Osvajajo je njihove misli in moči, da so pri njem radi ostajali, ter dosegli uspeh za uspehom. Niso mislili na to, ali kdo opaža njihove napore ali ne. S prejemom prehodne zastavice in nagrad jim je dokazano, da ne more biti v kolektivnem delu uspeh neopažen. Če se dnevno odpravljajo napake, je drugi dan mogoče ugotoviti uspehe in tozadevno posebno prizadevanje požrtvevalnih ljudi.

Prejšnji lastniki so bili izkoriščevalci in izdajalci.

Osvoboditev našega ljudstva izpod fašističnega nasilja je prinesla tudi osvoboditev zidov in strojev Tovarne strojil v Majšperku iz lastništva izkoriščevalcev. Vojaško sodišče mariborskega okrožja je 21. avg. 1945 izreklo zaključne besede te osvoboditve. Obsodilo je lastnico Tovarne strojil in Vunaleks v Majšperku Pihler Marijo, sodelastnika Novak Franja in Marijo ter Pihler Franca, bivšega odvetnika v Mariboru, ki je bil dejanski vodja tovarne ter izkoriščevalskega in izdajalskega početja njenih lastnikov. NOV je zbrisala iz Majšperka madež na naši zemlji in raztrgala verige majšperške okolice iz težkih časov preteklosti.

V Majšperku so tuji poskušali gospodariti

Leta 1772 je prodal ormoški graščak sedanjim prostor tovarne z gradicem vred ptujskim minoritom. Te so radi ilake pregnale s posestva žene z motikami. Kupčič Anton s Ptujске gore ni mogel

hotelo živeti v okolici Majšperka. Ti lastniki majšperškega premoženja in njihovi pomočniki niso imeli med našimi delavci in kmeti niti bratov in sester, stricov in botrov. Predniki v tovarni zaposlenih delavcev k njim niso hodili v goste. Na njihove svečanosti in prireditve so prihajali le njim enaki. Izkoriščanje je bil edini obstoječi odnos.

Ljudstvo je prevzelo vse v last

Ta pečat je zbrisala narodnoosvobodilna borba. Namesto lastnikov-tujcev je postalo edini lastnik vsega delovno ljudstvo Jugoslavije. Čuvarji in proizvajalci plodov te imovine so danes naši delavci in kmetje. Delavec Dorič Albert iz Sestrž zna, da je solastnik in čuvar vsega premoženja naše domovine skupno s svojo 9-člansko družino. Enako Bedenik Janez iz Podlož, Mesarič Vincenc iz Savinjskega, Mohorko Janez iz Koritnega, Galun Franc iz Majšperka, Kokol Jurij iz Ptujске gore in drugi delavci, ki imajo po 9, 7 6 in manj družinskih članov. Njihovi in drugi otroci bodo tam nadaljevali, kjer bodo radi starosti in onemoglosti nehal njihovi očetje in ne bodo nikoli dopustili, da bi izrabljali podednici ustvaritve delovnega ljudstva za svoje jalovo in ljudstvu sovražno življenje.

Stare naprave zmagujejo planske naloge

Kljub temu, da je tovarna strojil v jugovzhodni Evropi najstarejša te vrste po tradiciji in tehničnih napravah, vendar dosega planske uspehe. S popravilom vakuum-aparature v lastni delavnici je omogočeno nemoteno nadaljevanje proizvodnje. Izpopolnitve naprav so izvedli ljudje iz obrata. Obratovodja Furman in klepar Mesarič sta preuredila zračne dovodne cevi in onemogočila zgubo vročega zraka. Na stare obrabljene bobne drobilcev lesa so napravljene vložki. Prejšnji pregrobi ostružki lesa so oteževali luženje. Kar je za mnoge oglednike čudno in nemogoče, je samo po sebi umevno od 15—30 let v tej tovarni zaposlenim ljudem. Prah, para, vročina, hrustanje drobilcev, skakanje elevatorjev in drugo so redni javi njihove okolice. Ko konča prva

smena, začne druga in po njej tretja. Krožna žičnica med Majšperkom in Medvedci je desna roka tovarne. Vedno nove pošiljke hrastovine in bukovine v polenih in smrekova skorja se spreminjajo v tekoči ali prašni tanin. Droblilec polen strežijo Planjšek Franc. Vodusek Jože in Tominc Leopold, drobilcu skorje pa Galun Vincenc in Rešper Jernej. Jus Franc je kuhar baterije že 11 let. V tovarni je že 32 let. Doma je s Ptujске gore. Selinšek Ferdo nadzira napravo za razprševanje tekočega tanina in pretvarjanje v prah. Razne naprave v tovarni zahtevajo nadzorstvo, ki ga vršijo marljivi ljudje s posebno pozornostjo, da bi te čim dalje opravljale svoje naloge. V dnevih čiščenja je vse natančno pripravljeno za prihodnje delo.

Skrb za osebno življenje tanincev

Za požrtvevalno delo se trudi uprava tovarne, da bi zraven svoje ekonomije, menze s 40 abonenti in industrijskega magazina potom službe delavske preskrbe nudila ljudem tovarne in njihovim družinskim članom čim več pomoči za ureditev boljšega življenja. Pri tem mora prebroditi tudi težave v preskrbi živilskih in ostalih predmetov, predvsem obutve. Graditev tovarniške ambulante in stanovanj za samce bo znaten doprinos pomoči v slučaju obolelih in pri rešitvi stanovanjskih vprašanj.

Prva kino aparatura v Halozah

Med člani delovnega kolektiva se ni razvila samo zavest o sedanjem novem stanju in potrebah, temveč se vidi tudi praktični uspehi njihove sindikalne delavnosti. Njihova tovarna postaja kulturno središče celotne hribovite in ravne haloške okolice Majšperka. V počastitev V. kongresa KPJ je bila zgrajena in urejena sindikalna dvorana s spremenljivim podom in gledališkim odrom. V tej dvorani se že vršijo redne tedenske kinopredstave s pomočjo kino-aparature, ki je prva v Halozah.

Vse to je uspeh upornega dela, volje in cilja, dvigniti delavce iz tovarne in kmete iz okolice Majšperka na tako kulturno stopnjo, da se bodo čutili ravni svojim sovratnikom tovarn v mestih naše države in ostalih socialističnih držav.

Obrt

Šušmarstvo škoduje družbi in poedincem

Potreba za delavci strokovnih kvalifikacij vzbuja pri organih ljudske oblasti našega okraja in tudi drugod zanimanje za pojave šušmarstva zlasti na vaseh, kjer je poleg nekvalificiranih poljskih delavcev tudi več izkušenih in izkušenih kovačev tesarjev, zidarjev, sodarjev, čevljarjev, šivilj in ostalih raznovrstnih poklicev, ki nimajo obrti in vendar se okoriščajo s tevrstnimi ugodnostmi.

Med tem, ko se dan za čnem vzgajajo preko velikih naporov in žrtv novi kadri, ki jim je potrebna še praktična izkušnost, je na drugi strani veliko število strokovno kvalificiranih in pruteh delavcev, ki jim je potrebna le še teoretična izpopolnitev, niso pa vključeni v plansko ustvarjanje, temveč se temu sami izmakajo ali pa so prepuščeni sami sebi, priložnostnemu delu in poljubnemu plačevanju dobro ali slabo izvršenih delovnih uslug.

Mnogi teh šušmarjev niso imeli z narodniški dela iz svoje vasi ničesar skupnega razen dogovora za obrtniške storitve. Iz preračunljivosti jim dajejo delo razni vaški spekulanti, ker vedo da njihove storitve niso vezane na pristojbine socialnega zavarovanja, prometni davek in davek na dohodek ter druge elemente cene obrtniških storitev; šušmarji sami pa se na drugi strani zadovoljujejo z malenkostno odškodnino ali protivrednostjo za svoje delo, mesto da bi dostojno uveljavili vrednost svojih skozi leta dela in težav priborjeno znanje in izkušnje. Vložili bi jih lahko v skupne napore in s tem pomagali svojim sovratnikom

(Konec na 4. strani)

raonov. V Indiji, na Kitajskem pa tudi pri nas v Srednji Aziji dobivajo številne oaze vodo po starodavnih kanalih. Vse to se je ohranilo samo zato, ker so ljudje svoje umetne reke in jezerca stoletja v stoletje, iz leta v leto popravljali, čistili, utrjevali in obnavljali.

Menda ni na evfu bolji znamenitega spomenika trgovatnemu, vsakdanjemu in težavnemu delu nešteti človeških rodov, kakor so starodavna namakalna omrežja.

A ljudje niso samo ustvarjali oaz v pustini. Tudi uničevali so jih. Spomenikov uničevanja je bilo na svetu mnogo več kakor spomenikov ustvarjanja, če bi jih prav tako skrbno čuvali. A kakor hitro je kakšna stvar razvalina, se zanjo ne briga nihče več razen arheologov.

V Srednji Aziji se vleče od ustja Amu-Darje v pustino celih poldrug sto kilometrov dolga vrsta razrušenih jezov in opuščeni kanalov.

Pogosto najdemo popotniki v pustini, daleč od rek na suhih krajih ostanke namakalnih naprav. Ti ostaniki pričajo, da so bila tu nekoč polja in vrtovi, da so tu tudi živeali ljudje.

Danes spominja na življenje tistih ljudi le še kakšen s peskom zasut mozaik, ki je služil džamiji za pod, ali kakšna kamnita ograja karavan-saraja — postajališče za karavane.

Kdo je razrušil, kar je bilo zgrajeno s tolikim trudom?

Rušila je priroda, največkrat pa ljudje. Trume osvajaalcev, ki so se večkrat vsule čez vzhodne dežele, so najprej uničevale kanale in jezove. Če vzameš sovražniku vodo ga premagaš.

Tako je ravnal Tamerlan, ki je pred petimi stoletji in pol razrušil eno največjih namakalnih omrežij v Srednji Aziji — omrežje horezmske oaze.

Pogosto so uničevali komplicirane naprave v pustini tudi graditelji sami.

Niso znali gledati daleč naprej. Pogosto so zemljo čezmerno namakali, da bi jim v bližnjih letih več dajala; a po desetih letih se je zemlja spremenila v močvirje ali v slano mlakuzo in so jo morali ljudje zapustiti.

To se dogaja tudi še v naših dneh. In ne samo na zaostalem vzhodu, ampak tudi v najnaprednejših zahodnih deželah.

Seveda je težavno sporejati veličastne in smele naprave v Združenih državah ameriških z mravljinjami zgradbami starodavne Azije. Američani so v kakem letu dni ali v dveh preložili toke reke, zgradili betonske jezove, izkopali za vodo podzemeljske poti — predore — in nadzemeljske poti — akvedukte. Ameriški inženirji in delavci so v desetih letih prepregli z namakalnimi omrežji tolikšne prostore, kolikršnih sužnji emirov in šahov ne bi bili mogli v tri sto letih.

V mnogih delih svoje dežele so spre-menili Američani neplodna tla v cvetoče vinograde in bombažve nasade.

Kjer se je nekoč razraščalo bodečevje, so se lepo zvrstili špalirji trt. Iz zajezitvenih jezer je stekla po betonskih strugah čista voda v vinograde.

Tako so se naučili podobni zahodni ljudje graditi. A prav tako dobro in hitro znajo tudi rušiti.

Prav v Združenih državah so mnogi kulturni gospodarji vzornih kmetij podobno kakor azijski poljedelci uničili svoja polja s preobilnim namakanjem.

Da bi se jim hitreje izplačali njihovi epopolnjeni stroji, da bi odplačali zemljo in vodo, so morali zahtevati od polj več, kakor so lahko dala. In spet so se malo prej oživljena zemljišča spremenila v pustino.

A ko je nastopila kriza, so začele pu-

stinje nastajati in rasti celo tam, kjer jih nikoli ni bilo.

Zmagoviti pohod proti pustini se je ustavil in začel se je umik — tako v Združenih državah kakor v Indiji in v afriških kolonijah.

Malo prej zamisljeni velškanski projekti za osvajanje afriških pustinj so ostali na papirju.

V južni Afriki je na primer predložil profesor Schwarz, naj bi zajeli tok rek Kipepe in Cobe ter usmerili njuno vodo v pustino Kalahari.

Potem bi bilo podnebje v južni Afriki bolj vlažno. Pustinja Kalahari bi se spremenila v rodovitno deželo. Toda projekt profesorja Schwarza leži kakor še mnogo drugih načrtov v predalu. Koliko denarja bi bilo treba zanj in kdaj šele bi ta denar dajal bodeček!

Druga stvar pa je zgraditi čez pustino cesto, ki vodi k boljšim, še nedotaknjanim zemljiščem v kolonijah. To je za podjetnike dobičkonosneje.

In tako nastane nekeje v Sahari ali ob mejah Abesinije cesta — gola cesta sredi gole pustine.

Po cesti topotajo vojski s škornji. Pred osvajalci pa bežijo njeni prebivalci v pustino.

Tako je bilo pred revolucijo tudi pri nas.

Čez pustino Kara-Kum so zgradili železnico še pod Aleksandrom II. A čemu so jo zgradili? Ne zato, di bi preobražili pustino, marveč zato, da bi po njej prevažali vojske, proviant in orožje, da bi pokorili narode, ki živijo v pustini.

Pustinja sama po sebi osvajaalcem ni bila potrebna; zanje je bila le neprivjetna ovira na poti k oazam, na poti k bombažu. K cvetočim vrtovom k bregovom velikih rek Srednje Azije. In narodi, ki so živeli v pustini, so bili tudi ovira, ki jo je bilo treba odstraniti, pregrada, ki jo je bilo treba podreti.